Johan Gunther

Intellektuell bondfångare

FÖRFATTARFÖRLAGETS TIDSKRIFT ligger enligt allt envisare rykten på sitt yttersta. Förlaget självt för en förtvivlad kamp för sin existens och har nu tagit sin handel från publikationen. Nummer 2 av fyra för år 1980 har äntligen kunnat distribueras efter att under lång tid ha hållits inne av tryckerier. Förmodligen finns goda skäl att skåda extra djupt i kristallkulan för den som känner sig hågad att fatta pennan för att teckna prenumeration.

NUMRET ÄGNAS i huvudsak den eftersatta svenska samtidsnovellistiken. Att döma av de originalalster som presenteras så är hälsotillståndet just så illa som man på förhand misstänker. *Nicklas Rådströms Parti* är utmärkt, en och annan god ansats kan med viss välvilja spåras på några andra håll, medan tre noveller är socialrealistiska missfoster av värsta slag. Man frestas att tala om redaktionell omdömeslöshet, men säkert ligger valet av noveller helt i linje med tidskriftens estetiska ambitioner. Om man nu kunde tala om sådana . . .

FÖRSONANDE drag finns för all del. *Klas Östergren* skriver rappt käserande om den legendariske amerikanske storstadsskildraren Damon Runyon. *Christer Eriksson* tar upp Tom Kristensen som novellist och *Eva Runefelt* gör ett seriöst inbrytningsförsök i det universum som är Franz Kafkas. Till och med *Göran Hägg* kan överraska med en tämligen fördomsfri analys av Jorge Luis Borges. I sista stund tar han dock till pekpinnen och varnar: "Ingen ofarlig läromästare". Borges storhet erkännes men han är ändå inte att rekommendera. Hägg anser att Borges i första hand är en författare för författare — och menar då självfallet författare med den rätta ideologiska immuniteten.

MEN ATT TIDSKRIFT inte är en litterär publikation, utan en *politisk med litteraturen som verksamhetsfält* står fullt klart för var och en som tar del av chefsideolog *Lars Bäckströms* historiska genomgång av den svenska novellen. Selma Lagerlöf döms ut som ondskefull, Hjalmar Söderberg klappas på axeln — inte för sina litterära kvaliteter men för sina drag av "onyanserat socialt samvetskval" — medan Hjalmar Bergmans värde framat tycks ligga där att han föregriper Aurell som kollektivskildrare. O. s. v., o. s. v. . . .

BÄCKSTRÖM ÄGNAR som vanligt all tillgänglig energi åt litterärt perspektivkrympande — som satt han med en bakvänd tubkikare för ena ögat. Att så mycken kunskap kan uttryckas med en sådan alltigenom förutsägbar intolerans är förfärande. Kommen till nutid i sin genomgång finner han Gunder Andersson värdig en plats i kavalkaden. Andersson sägs vara "djupsociolog i det småborgerliga" — samtidigt som vi får veta att Bäckström *avskyr* Birgitta Trotzig!

PÅ LEDARPLATS tar djupsociologen själv till brösttoner, möjligen för att uppbåda mod i det nya decennet. Nu hotas den demokratiserade kultursynen av en ny elitism. (Jaha, jaha!) Det handlar om den människosyn som ligger i botten. (Jasså, minsann!) Experiment och nydaning förutsätter inte människoforakt, ej heller politisk eller ideologisk likgiltighet . . . (Så bra då!)

GUNDER ANDERSSON bedriver retorik på kindergartennivå. Han ser kryptofascister och fula gubbar i varje buske, och allesamman bär de drag av Heidenstam och Böök. Han talar om 90-talet i vårt nya åttiotal. Han struntar i schablonernas verkliga innebörd, han söker bara sina vulgärbilders mest lättköpta och populistiska effekter. Som demagog är han dessutom usel och förtjänar snarare epitetet intellektuell bondfångare.

DAGS ATT VÄLJA SIDA! När Gunder Andersson tar till imperativ sådana som dessa påminner han mest om en pojke på en skolgård när lag ska delas inför en fotbollsmatch. Heidenstams lag eller den unge Strindbergs, hundra år efteråt! Historiens rätlinjighet på Gunder Anderssons fumliga friland. Progressiva och reaktionärer, goda och fördömda! Märk väl att Gunder Anderssons kriterier är uteslutande *ideologiska* och *moraliska*. En sådan laguppställning hör tyvärr hemma i en idealists mest rosenröda drömmar.

MEN DET ÄR SANT, nu kan vi inte längre blunda inför den konfrontation som förestår, den som vi bara sett förspelet till. Gunder Andersson ska nog få sin fejd. Och andra med honom. Och Gunder Anderssons kommer att framhärda. Han kommer att tvingas kalla den ena politiskt progressive skribenten efter den andra för reaktionär. Det ska bli spännande att se när han inser att de enda giltiga kriterierna är *kvalitet* och *uppriktighet*. Kampen gäller konstens oavhängighet. Vi behöver inga korpraler som talar om för oss vilka läromästare som är ofarliga eller ej. Politrukerna i svenskt kulturliv har redan luftat sin hysteri. Sannerligen har de skäl därtill.

BRÖDER OCH SYSTRAR: Det kommer att stå härliga till!

Johan Günther

Gunder Andersson — "bedriver retorik på kindergartennivå". Foto: HARALD BORGSTRÖM

Förlorad tid

Marcel Proust skrev sin självbiografi. Men det är inte i "På spaning efter den tid som flytt" man hittar den utan i hans brev som nu håller på att ges ut i en fullständig upplaga.

ÄVEN HÖSTEN har sina glädjeämnen. Ett av de stora under de senaste sex åren har varit den upplaga av *Marcel Prousts* brev som med en volym per höst är under utgivning i Paris. Nu föreligger den sjätte volymen *Correspondance 1906* (Plon), som vanligt föredömligt utgiven av den amerikanske litteraturprofessorn *Philip Kolb*. Det är en litteraturvetenskaplig bragd denne Kolb håller på att utföra med denna fullständiga och sorgfälligt kommenterade samling brev.

ÅR 1906, då Proust fyllde 35, var dysiert. Hans mor hade dött 1905 och sorgen drev Proust till ett vilohem. När han i början av 1906 kommer därifrån är han långt ifrån återställd efter chocken. Som en dyster generalbas går minnena av modern som genom sin död tycks ha berövat sin son all hans livslust.

Proust hälsa var också vacklande: nästan varje brev talar om en kris och om hur få dagar han har kvar att leva. Att skriva något mer var inte att tänka på.

Annars är Prousts ämnen ungefär desamma som i de föregående volymernas korrespondens: nyfikenhet på mondänt skvaller, smicker av det mest ohejdade slag. Till synes utan att själv inse det löjliga jämför Proust en medioker — men i societeten framstående — tragöds mödor med "Andromaque".

UNDER STÖRRE delen av detta är bodde Proust i ett slags landsflykt i Versailles; hans kontakter med omvärlden inskränkte sig till brev och telefonsamtal. Endast med största motvilja tog han emot gäster — och då bara sent på kvällen.

När han beslutar sig för att flytta tillbaka till Paris så mäte det bli till en våning där hans mor en gång bott; något annat vore outhärdligt för honom: "... det enda jag bryr mig om här i världen, den våning där jag bott med mamma under de sista åren."

Den 27 december flyttar han så till *Mamans* gamla våning på boulevard Haussmann. Men inne den hess har han haft åtskilliga problem med de möbler han ärvt av sina föräldrar.

I ROMANEN "På spaning efter den tid som flytt" har berättaren ett liknande problem. Det löser han genom att donera möblemanget till en bordell. Själv är Proust mycket noga med att inte göra sig av med sitt arvegods; han är t. o. m. villig att hyra en större lägenhet än vad han egentligen har råd med för att kunna härbärgera möblerna.

Denna händelse bör vara en varning för alla dem som tror att de kan läsa romanen som en förtäckt självbiografi, som tror att berättaren Marcel är identisk med författaren Proust.

"Jag blir sjukare för varje dag som går."

Mitt i allt pladder, skvaller och triviala vardagsbestyr dyker det också upp några mera filosofiska eller moraliska resonemang som visar Prousts mörka syn på mänskliga ting. Den 21 juli fick Alfred Dreyfus mottaga hederslegionen och Dreyfusaffären därmed sitt lyckliga slut. Samma kväll skriver Proust till en viss madame Straus:

Det är lustigt att tänka sig att livet för en gångs skull är som en roman. Under de senaste åren har vi alla haft många sorger, besvikelser, smärtor. Men för oss slår aldrig det klocklag som förvandlar våra sorger till en berusning, våra besvikelser till förverkligade drömmar och våra smärtor till utsökta triumfer. Jag blir sjukare för varje dag som går, de människor jag förlorat saknar jag mer och mer, allt det jag drömt om har i livet avlägsnar sig allt mer. Men för Dreyfus och för Picquart är det annorlunda. De har haft försynen på sin sida som i en saga eller roman. Vara sorger vilar på sanningar, på fysiologiska sanningar, mänskliga och känslomässiga sanningar. Men för dem vilar smärtorna på fel och misstag. Lyckliga de som är offer för juridiska och andra fel. De är de enda människor för vilka det finns revansch och upprättelse.

NÄR 1906 SLUTAR är Proust åter installerad i Paris efter ett år som han i stort sett verkar ha ödat bort. Han framstår som en sjuklig societetsyngling, alltför sjuk för att delta i societetslivet som en lovande författare som inte längre orkar skriva. Kort sagt: en man i yngre medeläldern som snart skall dö och nästan lika snart glömmas.

I SJÄLVA VERKET hade Proust över 15 år kvar att leva, och under de åren blev han inte kvitt sin astma men hade inte bort tiden. I stället ägnade han sig åt att skriva den mest magnifika roman som mänskligheten känner och antagligen också kommer att lära känna. När Proust kanske bara timmar före sin död fullbordade sitt verk fulländade han den klassiska romanen som genre.

Carl Rudbeck

boklådan

Forskningens frukter

Forska för livet. Naturvetenskapliga forskningsrådets årsbok 1979—80. Redaktör: *Elow Söderberg.*

Naturvetenskapliga forskningsrådets senaste årsbok är som en koncentrerad handbok i läran om livet — eller med annat ord, biologin. Här möter vi utmärkta presentationer av kärnpunkterna i frågorna kring livets uppkomst, utveckling och gränser, om miljöns betydelse och de hot den i dag är utsatt för. Kemiska skadegörare från olika håll liksom riskerna med radioaktivitet belyses här allsidigt och informativt. Det finns inte svar på alla frågor — men när frågorna fått en bättre formulering har man i varje fall kommit svaret närmare.

I OLIKA sammanhang möter man alltför ofta populärskribenter, som i dystra tongångar och med oklara förankringar i skilda riktningar försöker måla upp verklighetens tillstånd. Här, i denna årsbok, möter vi i det närmaste motsatsen: fackmän på högsta nivå, som på mycket olika sätt, men med enhetligt resultat — nämligen god begriplighet — reder ut vår biologiska situation i strängt saklig belysning. Det sker inte i säck och aska, inte heller i någon yster optimism, utan med den trygga fakticitet som bara en helt gedigen bakgrund kan prestera.

NÄR JAG HÄR talar om trygghet menar jag naturligtvis inte att tillvaron omedelbart blir tryggare med dessa forskares hjälp, men däremot att de uppgifter som dessa tjugotvå författare lämnar i de fjorton uppsatserna har ett innehåll, som man kan lita på, och som angår oss alla, vare sig man är rökare i storstadsmiljö, konsument av kvicksilver i form av gäddfars eller man bara som vanlig bilist inandas sin normala dos koloxid.

MEN VARFÖR är man så oändligt diskret med årsbokskaraktären, ingenstans nämns vilken årgång i följden det rör sig om — det är som om man vore generad över kontinuiteten, och varför denna vitsiga titel? I detta sammanhang blir det närmast ett slags luguber humor — med bävan tänker man på vad nästa årgång kan komma att heta.

Det vore en svår uppgift att försöka kvalitativt gradera bidragens värde och halt — men jag har svårt att låta bli att framhålla Lars Olof Björns förmåga att göra sig förstådd.

Hans Krook

Replik:

Pandasymbolen och ölburkarna

Carl M:son Mannerfelt redogör i en artikel den 17/11 för vad han kallar för sanningen i fallet PLM:s s. k. återburk och Världsnaturfonden (WWF).

M:son Mannerfelt säger där ordagrant: "Den som i detta sammanhang påstår att pandasymbolen lånas ut till ölburkar är antingen illvillig eller okunnig". Hur kan en person, som säger sig ha kompetens i frågan och kontakter i samhället, vara så komplett okunnig om vad WWF:s symbol används till?

SANNINGEN är ju den, att WWF har sålt rätten att använda pandamärket för 25 000:— till PLM. WWF-symbolen används nu av PLM i samband med lanseringen av den miljömässigt sett helt oacceptabla aluminiumburken. (För att få samma energiförbrukning för burken som för det beprövade returglassystemet krävs att man återvinner nästan 100 proc. av de sålda burkarna. Den i det s. k. försöket i Varberg hittills redovisade insamlingsandelen är ca 29 proc., trots PLM:s miljonsatsning på propaganda, insamlingskampanjer med pant, insamlingstävlingar m. m.)

Varbergs-"försöket" är alltså inte som M:som Mannerfelt skriver något "begränsat försök . . ., där det har gått att få erfarenheter för återvinning och uppsamling av papper, glas, plast och burkar".

SANNINGEN är den, att i Varberg pågår för närvarande ingen insamling av glas eller plast. Däremot finns det, sedan flera år tillbaka, en fungerande pappersinsamling, som PLM har hakat på för att få, som man trodde, bra siffror vid introduktionen av sin aluminiumburk.

SANNINGEN är alltså, att WWF, genom att sälja pandamärket till PLM, faktiskt stöder en miljömässigt sett förkastlig öl- och läskburk. Ställ alla utsläpp av föroreningar vid tillverkning och transport av aluminiumet till burkana (900 milj. burkar/år) i relation till 25 000:—. Tänk även på alla burkar som blir kvar i naturen (71 proc. enligt hittills redovisade siffror).

Tala om dubbelmoral och okunnighet!

Per Svanberg
Varbergs Miljögrupp

RÖNNELLS ANTIKVARIAT

MÅNDAG 15 december STÄNGT
på grund av Gösta Rönnells Jordfästning

fotnoten

Simplicissimus åter

INTE BARA böcker, även tidningar har sina öden. Den ryktbara, man får lov att säga ärevördiga, tyska skämttidningen Simplicissimus ska återuppstå ur sin långa sömn till våren 1981 som månadstidning.

GRUNDAD år 1896 av Münchenförlaggaren Albert Langen och den då 29-årige senare ryktbare tecknaren Thomas Theodor Heine, blev den satiriska veckotidningen Simplicissimus en påle i köttet för Wilhelm II:s Tyskland, men tappade sitt sting då den under krigsåren 1914—18 blev tysknationell—chauvinistisk. Fortsatte sedan med något mindre pondus sin levnadsbana under Weimarrepubliken och tappade på nytt sitt liberala sting, och sin karaktär, då den likriktades under nazismen och tillåts utkomma ända till år 1942. (T T Heine, efter nazismens maktutlltrade flyktning i Norge och Sverige, blev 1946 svensk medborgare, utgav 1944 den satiriska romanen "Jag väntar på under", avled 1948.) 1954 gjordes ett nytt försök att blåsa liv i gamla Simplicissimus, det gick dåligt i den västtyska förbundsrepubliken och 1967 lades den ner.

NYA Simplicissimus-Verlag i München, som efter en rättstrid om den gamla tidningstiteln gått segrande fram bland konkurrenter, hoppas nu på bättre tur och många läsare när Simplicissimus som en annan Fågel Fenix snart ska påbörja sitt tredje liv i pressen.

under strecket

ATT BESTIGA MAKTENS PYRAMIDER

Den västerländska människan är ofta provinsiell. Sålunda tror hon att hennes ideal är både naturliga och globalt giltiga. Antropologer, sociologer och biologer håller nu på att med gemensamma ansträngningar krossa dessa fromma självbedrägerier.

Av SVANTE FOLIN

STANLEY Milgrams s.k. Eichmannexperiment visade, att två tredjedelar av vanliga s.k. hyggliga medborgare i en demokratisk stat (USA), är villiga att ge en okänd och värnlös medmänniska en accelererad serie, ytterst smärtsamma och i skalans övre del förmodat livshotande, elchocker. Experimentets syfte var att empiriskt undersöka när och hur människor vägrar lyda en auktoritet, under trycket från ett obestritt moraliskt imperativ — i detta fall att inte tillfoga en person, som varken skadar eller hotar en, fysiskt lidande.

Få bestod provet, trots att den enda sanktion som förekom var muntliga anmaningar att fortsätta experimentet. Deltagandet var helt frivilligt, men ingen lämnade försökslokalen. Experimentet, som har utförts i flera varianter och i olika länder, ger alltid samma nedslående resultat: en majoritet försökspersoner visar sig vara extremt beredvilliga att, mot egen moralisk övertygelse, göra praktiskt taget vad som helst, hellre än att trotsa en auktoritet. Många vändas, men lyder lika väl till det bittra slutet.

EN GRUPP psykiatriker, som ombads förutsäga experimentets utgång, bedömde att 1 (psykopatisk) individ per tusen (0,1 proc.) skulle administrera hela den 20-gradiga skalan mot "offret" — i verkligheten gjorde 64% det. Kanske skulle den gudomlige markisen, Dostojevskij eller Kafka gissat dominansordning, som tenderade att stabiliseras under resten av sommarlovet. Uppsorteringen var övervägande oblodig, men resulterade i ett klart mönster för vem som skulle ge efter för vem.

Minst problematisk var toppoch bottenpositionen, som infogas av respektive pojke under den första halvtimmen. Enligt kamraternas bedömning karaktäriserades ledartyperna — alfapojkarna — av att de var snyggast, mest fysiskt mogna och bäst i idrott, men inte nödvändigtvis störst eller starkast. De delade själva denna uppfattning och var följaktligen självsäkra. De som hamnade längst ner — de s.k. omegapojkarna — är svårare att karaktärisera men lätta att känna igen, de utstrålar ett slags negativ karisma.

TRE faktorer var av avgörande betydelse för att bli topprankad — förmåga att muntligen förröjliga kamraterna, att ge bekräftelsar som åtlydes och att hävda sig fysiskt vid opposition. Andra rangen, betapositionen, intogs av en pojke som hade ledarens gunst, under det att han, gamman, tenderade till att vara stor och stark — en impopulär översittare. I mitten manövrerar gruppens clown, följd av en yngling med passiv disposition. Omegorna, slutligen, var små eller fula, dåliga i idrott och fysiskt omogna. Trots att de var allmänt föraktade, var de mest entusiastiska över lägerkvistelsen och ville undantagslöst komma tillbaka nästa år. Precis som hos omegaapor är behovet av att tillhöra en grupp starkare än alla andra dominant.

Kompletterande studier av lägrets flickgrupper visade att de också formade hierarkier, men att processen var mindre dramatisk, långsammare och att resultatet var mindre distinkt. Styrka och sportmeriter spelade en underordnad roll i den feminina statuskampen, där den avgörande kvaliteten tycks ha varit ett slags beskäftig moderlighet. Flickledarna beskrevs i helt andra termer än sina manliga motsvarigheter: som lojala, varmhjärtade och manipulativa. De själva underskattade genomgående sin verkliga position, antagligen därför att flickorna ansåg att dominans var något fult och okvinnligt.

FLICKORNA var artigare mot varandra och deras konfliktet tog längre tid att mogna, men även att lösa. Pojkarnas bråk var fysiskt våldsamma, men av kort varaktighet och utan kvarstående förbittring. Flickorna beskrevs som lömskare, elakare och grymmare. De visade mindre solidaritet med den egna gruppen och klarade inte upp personliga antagonismer, som därför ackumulerades under hela vistelsen.

Ett tilltalande utseende, tidig mognad och en god fysik är de bästa framgångsgarantierna. Intelligens och allmän anständighet spelar ända upp i senare tonåren ringa, eller ingen, roll för den sociala karriären. Detta gäller även akademikerbarn med starkt intellektuell indoktrinering. Flickorna bedömer intressant nog pojkarna efter exakt samma kriterier. Långtidsstudier visar att de killar, som tjejerna anser tuffa på lågstadiet, är identiska med dem som de senare betraktar som attraktiva kavaljerer på gymnasiet.

Flickors ofta upprepade påståenden, att de inte fäster avseende vid pojkvänners utseende, men desto mer vid gullighet och liknande omaskulina egenskaper, är m. a. o. en skenhelig bluff. Mansmjukisarnas triumf över råskinnen utspelas endast i feministiskt tenderande damtidningars fantasivärld. Sammanfattningsvis: Pojkars dominanshierarkier utformas tidigt och är mycket stabila; framgång baseras på fysiska attribut och ger privilegierad tillgång till kritiska resurser som ledarskap och attraktiva flickor. Båda könen domineras i bedömningen av sig själva och varandra av sympunkter, som den rådande progressivismen, betraktar som orättvisa, oväsentliga och ytliga.

Det gäller att hitta sin egen plats i livet.

ÄVEN förskolebarn är anmärkningsvärt medvetna om vem som sitter på vilken pinne i hackordningen och kan sortera upp ett dussin kumpaner i linjeär rangordning. Med tilltagande ålder ökar enigheten om vars och ens nivå — oenighet föreligger främst rörande den egna positionen, som systematiskt överskattas, § synnerhet av pojkar. Ett visst mått av självöverskattning (Mohammed Ali-syndromet) är antagligen adaptivt, eftersom det stärker de unga hannarnas stridsmoral. Vid mogen ålder tillfar realismen och resignationen — dock utan att någonsin nå helt katastrofal verklighetskontakt.

Även omegorna undgår total demoralisering genom att överskatta sin position. Varje dominanssystem förutsätter en bottengrupp — om den lyfts ur systemet skjuts problemet uppåt i hierarkin — tills de främsta slutligen blir de yttersta och gruppen upphör att existera. Studier av omegabarn visar att de ignoreras, smarare än trakasseras. De är sällan fysiskt inblandade i gruppens aktiviteter, utan dväljs i periferin på betryggande avstånd från övriga barn.

DE TIDIGA hominiderna — liksom de själlösa primaterna — fick basera sin självkänsla på kumpanernas faktiska reaktioner, på summan av den uppmärksamhet, undfallenhet eller hot de framkallade hos dessa. Med högre hjärnutveckling och mer differentierad jagkänsla öppnades möjligheten att besvarbeta information i systematiskt egenrättfärdig riktning. Än bättre — med abstrakta värdesystem kunde jaget, oavsett lidna jordiska förödmjukelser, uppvärderas kognitivt enligt olika imaginära normer — förfäders, gudars, moralens o. s. v.

Vi kan alltid finna rationalistiska skäl för våra kapitulationer, vårt rika kulturary tillhandahåller ursäkter för praktiskt taget varje tänkbar situation. Utan alla och envars konsekventa och permanenta självbedrägeri skulle mentalvärden omedelbart kollapsa. Den billigaste självhävdelsestrategin är uppvärdering av den egna gruppen "über alles", d. v. s. över alla andra grupper. Man har då tillfredsställelsen att åtminstone vara sämst bland de bästa.

I inledningen till sin magistraavhandling om det indiska kastväsendet — Homo Hierarchicus — påpekar Louis Dumont att jämlikhet är Västerlandets fixa idé, samt att hela vårt politiska idiom spirat ur detta ideologiska frö. Det egalitära perspektivet är en form av etnocentrism som begränsar västerlänningens förmåga att, ens intellektuellt, förstå den majoritet kulturer som grundas på motsatta värden.

DEN sociologiska fantasin mäktar knappast omfatta t. ex. hinduismen, där explicit och formell ojämlikhet är samhälletts fasta bas, organisatoriska princip och metafysiska existensberättigande. Dumont menar att människan, trots europeiska preferenser, är fundamentalt benägen att arrangera sina samhällen hierarkiskt och att vi förnekar detta till priset av provinsiell naivitet.

Frågan är inte och kan inte vara (vetenskapligt) huruvida jämlikhet är önskvärd eller inte, utan vari den består, vilka empiriska faktorer som begränsar den och i vilken utsträckning den kan realiseras. Om sociologer, humanister, socialpsykologer m. fl. har rätt, tvingas vi, vare sig vi vill eller inte, bl. a. acceptera att människor är biologiskt konkurrensdisponerade, startar med olika förutsättningar att hävda sig och visar tidiga och spontana tendenser till rangordning. Sådana beteenden har rimligen vissa implikationer över ett vitt spektrum av samhällsfrågor — från dagis till demokrati.

Rousseau och hans efterföljare har framgångsrikt intalat sig att statusskillnader är resultatet av den egalitära mytologins motsvarighet till syndafallet — "Den förste som inhägnade ett stycke jord och dristade sig säga: Detta tillhör mig . . ."

Marxistiska exegeter är förvissade om att den inegalitära arvsynden vidmakthålls av något slags "de ojämlikas konspiration".

DENNA populärparanoiska tolkning påminner om Jean Jacques indigenerade fråga — Varför är människan som föds fri, överallt fjättrad i bojor? Josef de Maistre svarade: Av samma anledning, som de av födsel köttätande fåren, överallt synes knapra gräs.

Svante Folin är f.n. sysselsatt med en bok om biologi och samhälle.

SvD 80-12-14